

Euskararen esentzia eta existentzia

PAKO SUDUPE

Aurtengo otsailaren 12an euskararen aldeko manifestazioa egin zen Donostian, eta Txillardegiri merezitako omenaldia egin zitzaion. Jende gutxi samar ibili ginen, ez baitzegoen euskaltzaleok biltzeko behar-beharrezko izaten bide dugun akullurik, arerioak egindako bi-degabekeria larriegirik. Apenas izan zuen oihartzunik hedabideetan hurrengo egunetan, esaterako, ez nituen inon irakurri Joxe Austin Arrietak Txillardegiri eskaini zizkion hitz ederrak. Manifestazioaren biharamunean irakurri nituen Miel A. Elustondok Izagirrerri egindako elkarrizketa BERRIAN, *Autopsiarako frogak* liburua aitzaki, eta Egañaren artikulua GARAAn "Euskara, esencia vasca" izenekoa.

Erabat harturik, Egañak artikuluan zehar azpimarratzen duen euskararen pertzepzioa poetikoa eta gozoa da: *El euskara, nuestro euskara, fluye como un río, a borbotones. A saltos, con remansos y rápidos, deambulando por meandros, apropiándose de afluentes, muriendo todos los días y renaciendo sin notarlo. Nos golpea como la lluvia cantábrica, como el viento del desierto de la bardena. La vida misma.*

Izagirrerena berriz, sentimenduen kanporatze garratza: *Barruan urtez urte metatzen ari zitzaidan sentimendu bat kanporatzea, idazteko premia handi bat fisikoki libratzea. Eta askolako euskalduna naizenez, partxoan jartzea sentimendu bera dutenekin: ezkortasun eta indignazio nahaste bat, geure burua behin eta berriz inkulpatzera gomitatzen gaituen euskokraziak sortutako nahigabea hitzaren bitartez uxatzea.*

Egañarentzat Euskal Herriak hilda zegoen hizkuntza berreskuratu

du modu eredugarrian; beraz, hilurren egotetik oso urrun da, eta, berreskuratze horretan eremu erdaldunetan egin den ahalegina nabarmendu behar da bereziki: *La recuperación de nuestra lengua lo ha sido gracias a uno de los impulsos populares más notables del siglo XX en Europa. Pocas experiencias similares se han trabajado con tanto cariño, tanto tesón y tanta voluntad como la del euskara. Pocas. (...) Por eso, siempre he sabido que para recuperar el euskara hemos hecho un poco de todo, pero siempre con grandes dosis de ternura. (...) Quienes viven en zonas euskaldunes no pueden siquiera imaginar el esfuerzo que se ha hecho en poblaciones erdaldunes, donde los pioneros de hace varias décadas eran tratados casi como marcianos.*

Izagirrereren pertzepzioaren arabera, euskarak oraindik nola-hala bizirik irauten badu da erresistentzia luze eta miresgarri baten ondorioa, zeren gure klase politiko nagusiak albora bota du: *Gure klase politiko nagusiak albora bota du euskara, ez zaio interesatzen kultura egiteko eta unibertsaltasuna hedatzeko tresna bezala. Euskararen historia marjinazio baten historia da. Eta politikoki eragin beharko dute euskaldunek, nik ez dakit nola baina, marjinazio horretatik ateratzeko. Euskarak ez du aurrera egingo munduko idazlerik onenak, munduko kantaririk onenak eta munduko bertsolaririk onenak edukita.*

Zein sartzen dira Izagirrereren "gure klase politiko nagusia" horretan? PP, PSE-EE eta PMV soilik? Egañaren artikuluaen arabera, inperioen seme-alabak dira -abertzaleak ez, uler liteke, beharbada, gehiegi ulertuz?, adibideak jartzean, espainolak eta eusko-euskaldun espainolistak aipatzen ditu- euskarari oztopoak jarri izan dizkietenak eta egun ere jartzen jarraitzen dutenak: Patxi López, Jon Juaristi, lehenago Adolfo Suárez... *Las dos grandes pruebas que ha tenido que salvar el euskara para su supervivencia han sido la de su propio prestigio y la de los imperios que le atenazaron impidiendo e incluso prohibiendo su desarrollo. En pocas cuestiones se puede ser tan rotundo como en éstas. Tanto que no hace falta imbuirnos en la tinta del pasado. El presente, nos recuerda con desasosiego que poco avanzamos.*

Gutxi aurreratzen dugulakoan bat datozela ematen du, baina,aldi berean, inpresio ezberdina jasotzen da biak irakurririk.

Egañak, eremu erdaldunetan egindako ahalegina azpimarraturik, ez du aipatzen eremu euskaldunetan euskaldunok pairatu dugun gutxiespena, umiliazioa, askotan autogorrotoaren hazi izan dena, eta halaber, albo batera utzi ditu, euskarak kultur maila lor zezan bereziki frankismoan lan egin behar izan zuten euskal kulturagile merezimen-
du handikoak, zentsura eta beste hainbat oztopo gogor gainditzeko kemena izan zutenak –egia da artikulu batean ezin dela dena sartu–.

Egañak artikulua "eurek galtzen dutela euskara ez jakinez edo gutxietsiz" amaiturik, lasaitu egiten gaitu; eta Izagirrek, aldiz, inarrosten profetia honekin: [Espainiako estatuak] *ETAren ordezeko bat bilatu beharko du. Nola aurkitu dute islamismoa gaitz guztien ama, behialako komunismoaren ordezeko? Bada, terrorismoaren ordezeko euskara hartuko dute, euskararen inposaketa, elebakarrera itzuli nahi dugun kabernikolak, hizkuntzaren diktadura, gaztelaniaganako gorrotoa... Hizkuntza gatazkak sortu eta asmatuko dituzte beren demokratikotasun ezin moralagotik inposaketa indartzeko.*

Illo berean, horretan hedabideek jokutzen duten eta jokatu ere duten paper giltzarria iragartzen digu: *Atertuko ez duen eraso da, beti bestek markatutako dinamika horretan gabiltza, kontra-argudiotan, erantzunetan... Lopez lehendakariak uste du, edo hala interesatu zaio adieraztea, euskara «oraindik» terrorismoarekin lotua da-goela. Zer gertatuko litzateke euskal politikari batek gaztelania torturak «lotua» daukala esango balu? Nolako espantuak orduan, nolako baieztapen biribilak hizkuntza ororen duintasunaren alde! Oso ongi dakite zertan ari diren, kategorizatu egiten dute: euskara zikindu egin du minoria kriminal batek... beraz gaztelania neutroa da, garbia, komunikazio tresna demokratikoa. Euskararen alde ari omen diren guztietan, gaztelaniaren alde ari dira. Lopez sozialistak, egia esan, Aceves eskuindarrak Egunkaria ixteko erabili zuen diskurtso beraren bertsio bat egin du: euskara liberatu egin behar da... euskararen diktaduratik.*

Izagirreraren profeziak bete ez daitezen, besteak beste, Egañarekin kidekoak behar ditugu, eta klase politiko abertzalearen benetako praktika euskalduna –etorriko dira espainolistak, abertzaleek gogor egiten badute!–, orain artekoan erdarari ausarki eman baitiote –denek berdin ez, noski!– eta hedabide euskaldunak –**BERRIA** zazpi egunetan, eta egunkari euskaldun gehiago; telebistak...–, besteak

beste, izagirrek ezin hobeki eta ezin dramatikoago iragarritakoa saihestearren: [Euskararen] *Hilotza mahai-gainean, hileta jo dute. Zein jende ikusi duzu zeremoniara bidean? Hiltzaileak eta beren kolabo guztiak, Bernat Etxepareren liburua besapean.*

Euskararen esentziak ez baizik existentziak axolatzen nau, existentzia duinak.